

וישב
חנוכה

בעלון זה נעסוק בתוכן שיעור מס' 712 במדרשת "ברינה יקצור", מיסודו של מו"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל השיעור נמסר ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, השבוע יתקיים השיעור ביום ד' בשעה 19:00. השיעור מועבר גם בזום, מספר הפגישה: 9779997777, סיסמת כניסה: 777.

עלון מס' 601 שנה י"ג העלון מוקדש לע"נ מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל - כ"ד כסלו י"ח כסלו תשפ"ג

וישב - תוכן ענייני הפרשה

999 תשפ"ג

- א. ישיבת יעקב אבינו בארץ מגורי אביו - ארץ כנען.
- ב. יוסף אהוב לאביו, מלמדו תורה, ומקבל ממנו כתונת פסים.
- ג. חלומות יוסף, קנאת אחיו בו, הליכתו לבקש אחוות אחיו.
- ד. השלכת יוסף לבור, מכירת יוסף, צערו של יעקב אבינו.
- ה. מעשה יהודה ותמר, הולדת פרץ וזרח (לח).
- ו. יוסף במצרים נהיה עבד בבית פוטיפר, ועומד בנסיון (ט).
- ז. יוסף מושלך לבית הסוהר, ומוצא חן בעיני שר בית הסוהר.
- ח. יוסף פותר את חלומות שר המשקים ושר האופים, ודבריו מתקיימים - שר האופים נתלה, ושר המשקים חוזר למשרתו ושוכח להיטיב עם יוסף.

מעלת ימי החנוכה

במחזור ויטרי על חנוכה כתב שחנוכה הוא מלשון חן וחינה, היינו שהקב"ה מתנהג עמנו לפנינו משורת הדין. וימי חנוכה מסוגלים מאוד לבני, חיי ומזוני בריוח ובנקל. ובמיוחד ב'זאת חנוכה' (נר שמיני) שהגאון מוילנא כותב על זה שהוא כנגד יום הכיפורים.

והמהר"ל מפראג כתב שַׁיִמִּים אלו הם זמן של נס, והנס נהפך לטבע, ואין מנכין לאדם אם נעשה לו נס בימים אלו, ואפשר לבקוע בזמן זה רקיעים ולפתוח שערי שמים.

ופעם אמר ה'חזון איש' למישהו שהתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסה והוא זקוק לנס גדול כדי שיצליח לפרוע את חובותיו, אמר לו ה'חזון איש' שביום 'זאת חנוכה' אפשר לפעול הרבה דברים ולזכות לניסים בכל העניינים, ובזמן הזה אין טבע כלל וכל העניינים פועלים למעלה מדרך הטבע. והכי הרבה אפשר לפעול בענייני פרנסה וזרע של קימא. רבי אליהו לופיאן אומר שצורת התפילה צריכה להיות שמאמין באמונה שלמה שיש בכח תפילתו להכריע את הדין לטובה. ועל העת רצון המיוחד בחנוכה כותב רבי חיים פלאגי שבזמן הדלקת נרות חנוכה נעשה עת רצון ומידת הדין מתבטלת ומתעוררת מידת רחמים וחסדים גדולים כמו בשעת תקיעת שופר. [לבית התורני]

התשובה מתקבלת

ימי חנוכה הם המשך לימים הנוראים. מי שלא שב בעשרת ימי תשובה, תשובתו מתקבלת עד יום שמיני של חנוכה, 'זאת חנוכה'. רמז לזה בנבואת ישעיהו (כו, ט): 'בִּזְאת יִכָּפַר עֲוֹן יַעֲקֹב, הֵינּוּ בְיוֹם 'זאת חנוכה', שבו קוראים את פרשת 'זאת חנוכת המזבח'.

שבע ושמונה

המספר שבע מייצג את הטבע, כשבעת ימי בראשית, ואילו שמונה הוא למעלה מן הטבע ולמעלה מן הסדר. ביום השמיני מאיר מה שלמעלה מן השבע בתוך השבע, וממשיך את הארת הנס אל תוך הטבע. [שם משמאל]

בספרי הקבלה דרשו, כי ארץ מצרים נקראת עֲרֹת הארץ, כלומר, ארץ טמאה מלאה בגילולי עבודת זרה, שטופת זימה ועבירות חמורות ביותר, והיא ארץ של עבדים שכל כולה הפקר, כדברי חז"ל (מסכת גיטין יג): עבדא בהפקירא נחא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה.

ויש לשאול, באם ארץ מצרים היא ארץ כה טמאה ומלאה חטאים, הרי שבוודאי קשה לעמוד מול זרם עֲרֹת הארץ שלה ומול החטאים העצומים שהיא מלאה בהם, ואם כן, כיצד יתכן הדבר כי הקב"ה הכניס את יוסף הצדיק לכה נסיון לרדת לארץ מצרים, ולא עוד, אלא להימכר כעבד למצרים כאשר הוא נמצא במקום כזה לבד ללא תורה, ואף ללא הורים שישמרו עליו מפני עֲרֹת הארץ. והרי בהימצאו בכזה מקום גרוע הפחד הוא נורא ואיום, משום שהוא עלול להתדרדר ברוחניות ולהתבלבל בין הגויים המצרים. ואם כן מדוע הקב"ה הביא עליו כזה נסיון קשה.

ונראה לבאר את העניין אומר הרב פינטו, כי היא הנותנת. שדוקא משום כך הקדימה התורה הקדמה גדולה כאשר יוסף נמכר לעבד לפוטיפר שר הטבחים, ושם נאמר כמה פסוקים בשבחו של יוסף הצדיק, וכה נאמר עליו (בראשית לט, ב-ג, ה): 'וַיְהִי ה' אִתּוֹ יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי. וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ. וַיִּבְרַךְ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בְּגִלְלַת יוֹסֵף וַיְהִי בְרֶכֶת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ ל'...

וכבר ידועים דברי חז"ל (מסכת מכות י): כי בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. וזהו מה שאומר הכתוב, מאחר ויוסף הצדיק הלך בדרך השם יתברך, ולא סטה מדרך התורה והמצוות ימין ושמאל ואף לא כקוצו של יו"ד, ותמיד שם ה' היה שגור על פיו, והוא התעלה בקדושה וטהרה לעילא ולעילא, לכן מאידך זכה יוסף הצדיק ע"ה כי גם בהיותו בארץ מצרים נתקיים בו 'וַיְהִי ה' אִתּוֹ יוֹסֵף... כִּי ה' אִתּוֹ'. כלומר, גם במצרים במקום עֲרֹת הארץ הקב"ה ופמליתו שמרו על יוסף הצדיק כדי שישאר כל העת בצדקתו, ותמיד יהיה 'אִישׁ מְצַלִּיחַ' לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות.

זאת היתה גדולתו של יוסף הצדיק, כי גם בהגיעו לארץ מצרים הוא שמר על עצמו לבל יתדרדר מבחינה רוחנית. וקשה, מִנַּיִן נטל את הכוחות לכך להיות שמור גם בארץ מצרים, הוּי אומר, עזרתו בכך היתה כי כאשר ירד מארץ כנען לארץ מצרים, הוא נטל עמו למצרים צידה לדרך ממה שנתן לו אביו יעקב מהתורה שלמדו יחדיו בארץ כנען. וזה עזר לו להיות בבחינת 'וַיִּמְאָן', ולנוס מפניה כמו מאש ולעמוד בניסיון הגדול.

כאשר באים על האדם ניסיונות שונים בימי חייו, אסור לו להתייאש וליפול ברוחו, אלא עליו לידע כי הקב"ה הוא זה שמביא עליו את הניסיונות הללו כדי לראות ולבחון אותו אם הוא אכן שלם ברוחו ושלם בתורתו ובצדקתו. ועליו גם לדעת כי גם כאשר הקב"ה מביא עליו ניסיונות, אזי מאידך גיסא הקב"ה גם שומר עליו כדי שיוכל לעמוד בניסיונות.

הרי בכל בוקר בתפילת השחרית ב'ברוך שאמר' כתוב שהקב"ה: 'גֹּזֵר וּמְקַיֵּם', והוא גם מרחם על הבריות. ואפשר לבאר שזהו גם הקשר של נס חנוכה שניסו היוונים לטמא את השמנים ולעצור את העבודה בבית המקדש, על מנת להרחיק אותנו מהקב"ה מבחינה רוחנית, עד שהשם יתברך חולל נסים למכבים, וחזרה העבודה בבית המקדש.

מערכת "ברינה יקצור" מאחלת לכל בית ישראל שבת שלום וחנוכה שמח

“ועשית נא עמדי חסד” (מ, יד) - סיפור

בספר “האמנתי ואספרה” מובא הסיפור הבא: יהודי מבני ברק התגורר בדירה ישנה. במהלך השנים הוא החליט לשפץ את הדירה שלו, וכדי לממן השיפוץ, בנה יחידת דיור בקומת קרקע, בתקוה שמדמי השכירות יוכל להחזיר חובות.

זו הייתה יחידה גדולה, יפה ונחמדה, והוא קיווה להשכיר אותה ב-3,000 ₪ לחודש, בהם יחזיר את המשכנתא שלקח על שיפוץ והרחבת דירתו. למחרת הפרסום, בשעה רבע לשבע בבוקר, הוא מקבל טלפון מאשה זקנה. היא מבררת פרטים על היחידה, וכשהיא שומעת שמדובר ביחידה חדשה לגמרי ובריהוט חדש, היא מבקשת לשכור אותה מיד, מבלי לראות אותה אפילו. הוא סרב להשכיר לאשה שמעולם לא ראה, והאלמונית הבטיחה לו שתוך שעה היא תגיע. היהודי הזדרז לשלוח את ילדיו למוסדות הלימוד שלהם, ובדיוק בשעה שמונה נקשה על דלת הבית אשה תל-אביבית זקנה. היא ספרה שאינה אוהבת את אזור מגוריה, והיא מרגישה שלאף אחד לא אכפת ממנה. היא ערירית וגרה לבדה, ורוצה מאד לגור בבני ברק. היא לא נראתה כמי שמתאימה למגורים בבני ברק כלל וכלל, והיהודי אמר: “אמנם דרך הטלפון אמרתי שאני מסכים להשכיר, אך דעי שבבני ברק מתלבשים בצניעות”. “אין בעיה” - אמרה האשה - “אני כבר אשה מבוגרת, בת 80, לא אכפת לי להקפיד על צניעות”. “גם חילול שבת לא בא בחשבון כאן” - אמר לה. “אני ממילא לא נוסעת בשבת” - השיבה לו - “אין לי רכב”. לא נשאר לו דבר לומר לה, והם חתמו חוזה. תוך זמן קצר התברר כי אותה אשה ערירית ובודדה מצאה לה כאן כר נרחב לחברה...

עד מהרה היא ניגשה לכל השכנים, יצרה אתם קשרים והחלה לפטפט עם. תחילה באו השכנים בטענות אל השכן: “מה הבאת לנו לפה?... אך הוא שכנע אותם שאדברה, עליהם לשמוח במצוה שהזדמנה להם, ולקרב את אותה אשה בודדה. “יש אנשים שמשיקיעים בלולב” - אמר להם - “זה הלולב שלנו. כל אחד יעשה עבורה מה שביכולתו לעשות”. והשכנים - יהודים טובים של בני ברק. כשהילדים הולכים למכולת, הם נוקשים על דלתה ומקבלים ממנה רשימת קניות עבורה. בחגים היא עולה להתארח בבתי השכנים, ובכל פעם שאחת השכנות אופה עוגה, היא אינה שוכחת לשלוח אליה חתיכה מדיפת ניחוחות...

חלפו מספר חודשים שבהם התנהל הכל כשורה, והנה החלו חריקות ראשונות... מועד התשלום החודשי עבר, והשכנה לא הכניסה את הצ'ק כהרגלה. בעל הבית המתין כמה ימים, ולאחר מכן ניגש לברר מה קורה עם התשלום. הזקנה התנצלה - היא מחכה לכסף מביטוח לאומי, וזקוקה לכל הכסף שבבנק עבור תרופות. הוא המתין עוד מספר ימים וניגש לברר אם דמי הביטוח הלאומי נכנסו. “כן” - אמרה הזקנה בלי בושה, “אבל התרופות היו יותר מדי יקרות, ולא נשאר לי כסף”. היהודי חזר הביתה במבוכה גדולה ושיתף את אשתו בבעיה: האשה אינה עומדת בתשלומים, אבל איך אפשר לזרוק מהדירה אשה ערירית? איך אפשר להשאיר ברחוב אשה שאין לה כסף? “אבל לקחנו משכנתא” - טוענת האשה, ובצדק - “איך נשלם 3,000 ₪ בכל חודש? אנחנו מוכרחים את ההכנסה הזו!” טענה צודקת, ובכל זאת הוא החליט שבינתיים ישאירו אותה, וינסו איכשהו להסתדר. אותם צדיקים לא רק השאירו אותה, אלא המשיכו לדאוג לה! הם המשיכו לקנות עבורה במכולת ולהזמין אותה לחגים, ובעיקר - לשמע את פטפוטיה ודיבוריה הרגילים,

ממש כפי שהיה קודם. הניסיון נמשך חודש ועוד חודש. היהודי משלם מכספו משכנתא בלי החזר - ובלבד שלא לזרוק החוצה אשה שאין לה כסף. כך - במשך חמש שנים!!! כל אותה עת הזכיר לעצמו את הסיפור שסיפר ה'חפץ חיים', שפעם ראה שזורקים מביתה אשה לשלג בגלל אי יכולת לשלם, ובמשך 30 שנה המתין לראות מה יהיה עונשו של אותו אדם שזרק, עד אשר ראה בסופו המר. “אני לא זורק לרחוב אשה” - אמר היהודי הצדיק - “זה המזל שלי, כנראה משמים לא רוצים שהכסף ייכנס”.

כעבור חמש שנים נפטרה אותה זקנה. השכנים ערכו לה הלוויה, וכאשר נכנסו לביתה - מצאו במגירה הוראה על צוואה שהותירה אצל עורך דין. בצוואתה כתבה האשה: “ברשותי דירה בת שניים וחצי חדרים בתל אביב, על שפת הים. שכניי בתל אביב התייחסו אליי תמיד כאילו אני אוויר, ולא היה אכפת להם ממני כלל. החלטתי לעבור לבני ברק, ואכן - השכנים היו נפלאים והתייחסו אליי היטב.

במשך הזמן התגנבה ללבי מחשבה - אולי כל התייחסותם הנחמדה נובעת מכך שאני נותנת להם כסף כל חודש? החלטתי שלא אשלם כלום, ואראה כיצד הם ממשיכים להתייחס אלי... והנה גיליתי שהם המשיכו לכבד אותי, להזמין אותי ולהתייחס אלי כל כך יפה, על אף שלא קבלו ממני פרוטה. לכן החלטתי להוריש את הבית שלי בת”א לזוג היקר שדאג לי כל כך... דירה על שפת הים בת”א בשווי הון עתק עברה לרשותם בן לילה! אמר בעל הבית: כמה פעמים בחמש השנים האחרונות עמדתי להישבר... כמה פעמים עמדתי לצעוק על אותה אשה: ‘תפסת טרמפ’ על האדם הלא נכון. אני מוכרח את הכסף, אני בקושי מצליח לעמוד בתשלומים... כמה פעמים רציתי לבקש ממנה שעם כל הכבוד - כעת תמצא לה מקום אחר... והנה, לו הייתי צועק - אולי הייתי מקבל כמה אלפים, אך מפסיד דירה בת”א... כשיהודי מוכן ללכת בדרכי הקב”ה במסירות נפש, גם בתנאים של “לְכַתְּךָ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר”, אומר לו הקב”ה: גם אני אתן לך ברכה גדולה, מעל למה שאתה מסוגל לדמיין! [שש באמרתך]

ברכת “שהחיינו” במסירות נפש - סיפור

כשהדליק האדמו”ר מבלוזוב, רבי ישראל שפירא זצ”ל, נר חנוכה בצריפו שבמחנה ההשמדה “ברגן בלזן”, לאחר סיום הברכות פנה אליו יהודי שפרק עול תורה ומצוות, ושאלו: “רבי, ידוע אתה כאיש חכם ופיקח. מבין אני את רצונך להדליק נר חנוכה, וכן את החיוב לברך את שתי הברכות הראשונות - “להדליק נר חנוכה” ו”שעשה נסים”. אך כיצד יכול הרבי לברך את ברכת “שהחיינו”, שעה שאלפי יהודים מתייסרים מסבל, ואילו אחרים מומתים בכל מיני מיתות שונות ומשונות? היש אפשרות לברך כעת “שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה”...?

“הצדק עמך, יהודי יקר”, השיבו הרבי מבלוזוב, “אכן גם בליבי עלתה אותה מחשבה בעת שבירכתי את ברכת “שהחיינו”, ושאלתי את עצמי, מה טעם לברכה זו בשעה נוראה וקשה שכזו? יגעתי במוחי לחפש הסבר להצדיק את נוסח הברכה. ואכן, המשיך הרבי, “בשעה שבירכתי, הבחנתי כי מאחוריי עומד קהל גדול של אסירים יהודיים, שעל פניהם ניכר כי מוכנים הם להיאבק על יהדותם, ועל זה ברכתי “שהחיינו”, על כך שיהודים מוכנים למסור נפשם על יהדותם גם בתנאים קשים שכאלה! [חיים שיש בהם]

מבית-דינם של החשמונאים... - סיפור

באחד מימי החנוכה נסע ה"בני יששכר" אל רבו, החוזה מלובלין זצ"ל. בדרך הרהר לעצמו: מדוע תמיד בהגיע ימי חנוכה, מרגיש אני בתוכי קדושה נפלאה, הרי לא יתכן שמזרע החשמונאים אני, שהרי אינני כהן! מנין לי, אם כן, אותה הרגשה מיוחדת ונפלאה בחנוכה...?

החליט ה"בני יששכר" כי כאשר יגיע ללובלין, אל רבו "החוזה" הק', ישאלו לפרש הרגשה זו.

ויהי אך נכנס לחדרו של "החוזה", בטרם הספיק לפתוח פיו, הקדימו ה"חוזה" ואמר לו: דע לך, בני, כי מקור מחצבתך משבט יששכר, ואותה הרגשה של תוספת קדושה יתירה בחנוכה נובעת מכך ששימשת בתקופת הנס בבית דינם של החשמונאים.

מטעם זה קרא האדמו"ר רבי צבי אלימלך לספרו על חגים ומועדים "בני יששכר". [חיים שיש בהם]

חנוכה אז והיום

לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים (גמרא שבת נ"א: - ב'שיח שרפי קודש' לרבי מקאצק (ח"ה אות ו') מביא שהחידושי הר"ם זצ"ל תמה מדוע קבעום ועשאוים ימים טובים לשנה הבאה, ולא קבעום מיד ליום טוב? וביאר: ישנם נסים שהם רק לשעה, וישנם לדורות, כמו נס יציאת מצרים המתעורר בכל שנה בפסח, וכל מועד וחג. ובזמן שנעשה להם הנס לא ידעו אם נס זה הוא רק לשעה או לדורות. בשנה אחרת, כשהרגישו הארת הנס בתאריך זה, ידעו שזה לדורות, וקבעום ועשאוים ימים טובים. וכן גם בפורים בשנה השניה, כשהרגישו אז הארת הנס, קבעו לדורות, שנאמר 'לְקַיֵּם אֶת אַגְרֵת הַפְּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית' (אסתר ט, כט) מפרש רש"י: 'השנית' - לשנה השניה, חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים (והוא מירושלמי מגילה פ"א ה').

וכן מפרש החיד"א (לב דוד' פכ"ט), כי בימים אלו הגדיל ה' להשפיע ישועה ורחמים, ועשה לנו נסים, וגם בזמן הזה מתחדשת השפעת הרחמים, שביום אשר העדיף מטובו, יגברו רחמיו לבני ישראל, ונתגלו אורים גדולים עליונים למעלה, והשפיע חסדי חסדים וְיָאֹר להם, לפיהן ישיב ישועת ישראל ועשה להם נסים ונפלאות, מדי שנה בשנה זה האור חוזר וניאור בימים ההם בזמן הזה.

בזה מפרשים תלמידי הבעל שם טוב זצ"ל את נוסח הברכה 'שעשה נסים... בימים ההם' - בהם קרה הנס, "בזמן הזה" - כל שנה בזמן זה שוב מאיר אור הנס.

כך פירש הקדושת לוי' ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה' (תפילת 'על הנסים') - התשועה הגדולה שהייתה אז - מורגשת ומתעוררת שוב ביום הזה.

וזה לשונו: "כשאנו אומרים 'בימים ההם בזמן הזה', אכן הכוונה לזמן הזה ממש. בימים האלה מתעוררים מחדש אותם ניסים שנעשו לאבותינו בימי החנוכה".

דמי חנוכה

בפרשתנו, שנקראת על-פי רוב בימי חנוכה, אפשר למצוא רמז למנהג נתינת דמי חנוכה. בפרשה מדובר הרבה על נתינת מעות: הכסף בעד השבר, הכסף שהחזיר יוסף לשבטים, הכסף משנה' שלקחו השבטים עימם בבואם שוב אל יוסף, והמשאות שנתן יוסף לאחיו. [לקוטי לוי יצחק]

"והפור רק אין בו מים" (לז, כד)

וברש"י: אבל נחשים ועקרבים יש בו.

בכוחו של אדם בעל בחירה להזיק יותר מחיות רעות - האור החיים' כתב: לאדם בעל בחירה יש כח להרוג אדם שלא נגזרה עליו מיתה, אבל חיות רעות אין להם בחירה וכח לפגוע באדם אם לא נגזר עליו משמים. וכל זמן שיוסף נמצא ביד האחים ורוצים להכותו נפש, יש חשש שיצליחו להכותו ולהורגו גם אם אינו מחויב מיתה בידי שמים.

אבל כשזרקו את יוסף לתוך בור מלא נחשים ועקרבים, אין להם שום כח להורגו אם אינו מחויב מיתה. ולכן כאשר ראובן אמר לאחים לזרוק את יוסף לבור במקום להורגו בידיים, זה מעשה הצלה לגבי יוסף, שאם אינו חייב מיתה בידי שמים - הנחשים והעקרבים לא יזיקוהו.

אבל בספר רבי יוסף זונדל מסלנט (עמ' ק"ב) מביא בשם הגר"א ורבי חיים מוולאז'ין: גם אדם בעל בחירה אינו יכול להזיק לחברו, אם לא נגזר משמים שיקבל עונש זה.

ואמר רבי חיים מוולאז'ין, שמעתי מהגר"א ואמרתי כן בנערותי. טעות מה שמורגל בפי העולם שבעל בחירה יכול לעשות לאדם בלתי גזירת הבורא! רק שבכל דבר נגזר על האדם באיזה אופן ינגף. אבל בבעל בחירה לא נגזר איזה בעל בחירה יעשה לו לטוב ולמוטב. אבל אם לא נגזר עליו משמים אין בעל בחירה יכול לעשות לו מאומה".

והנה בעיקר הדבר מבואר, דלכולי עלמא אין חיה רעה מזיקה את האדם אם לא נגזר עליו מיתה בידי שמים. ולכאורה יש לעיין בזה מדברי הגמרא (בברכות ל"ג. וביבמות קכ"א). שמי שנפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידן עליו שמת, שכשנפל עליהם ודחקם הזיקוהו. וע"כ אפשר להעיד שמת אף שלא ראינו אותו מת. וקשה, הלא חיות רעות אינן מזיקות אדם אם לא נתחייב מיתה בידי שמים, ואיזו הוכחה זו שאם נפל לבור מלא נחשים ועקרבים - בוודאי מת ואשתו מותרת להינשא? ונראה לומר שכל כלל זה שחיה רעה אינה מזיקה אדם אם לא נתחייב מיתה בידי שמים, נאמר דווקא כשאדם אינו מתגרה בחיה, שבזה אנו אומרים שהחיה מצד עצמה אינה באה להזיק האדם. אך כשאדם מתגרה בחיה, החיה מזיקה אותו גם אם מצד עצמו הוא לא מחויב במיתה בידי שמים.

והיסוד בזה הוא, שבכלל של "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חַיַּת הָאָרֶץ", לא נאמר שאין כח לחיות רעות להזיק אדם, שכמו שחיה מזיקה חיה, כך היא גם יכולה להזיק אדם, אלא נאמר שהחיה אינה באה להזיק אדם כי יש לה ממנו פחד ומורא. וא"כ כל זה כשהאדם לא עשה לה מאומה, אבל כשהוא מתגרה בה, עם כל הפחד והמורא היא משיבה לו כגמולו בראשו ומזיקה אותו.

ואם כן כשאדם נופל לתוך בור מלא נחשים ועקרבים, הדוחק שיוצר בבור כשנופל עליהם נחשב שמתגרה בהם, והוא גורם שיזיקו אותו. ולכן היזק נחשים ועקרבים נחשב כהזיק בטוח, עד כדי כך שמי שנפל שם בדרך הטבע נוקטים שהוא בוודאי מת שם, ואפשר להעיד על אשתו שמת ומותרת להינשא. ולכן אומר ה'אור החיים' כשראובן מציל את יוסף מידי בעלי בחירה ומוסרו לחיות רעות - הדבר נחשב לגביו כמעשה הצלה. [שלמים מציון]

הסופגניה בהלכה

מנהג קדום לאכול ספגניות מטוגנות בשמן - זכר לנס השמן (רבנו מימון בן יוסף אבי הרמב"ם בקובץ שריד ופליט ירושלים, תש"ה). ומרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל הוסיף טעם, כיון שבחנוכת בית חשמונאי גנזו אבני המזבח שטימאו היוונים (גמרא עבודה זרה נ"ב:), ולכן נהגו במאכלים שברכתם דווקא "מזונות" כדי להזכיר בברכת "על המחיה" שמזכירים בה "ועל מזבחך", מה שאין מזכירים בברכת המזון, ועל כן, יש לאכלם מחוץ לסעודה (הליכות שלמה, אורחות הלכה).

גלגולו של שיר חנוכה – סיפור מרגש

חנוכה תשכ"ד, מושב קוממיות. ליבא (חביבה) גסנר הוזמנה על-ידי אחייניתיה להצגת חנוכה, שהגישו תלמידות 'בית יעקב' במושב. באולם התאספו הורים וקרובי משפחה, רובם ניצולי שואה.

במהלך ההצגה עלתה לבימה תלמידה צעירה, כבת שמונה, ושרה שיר חנוכה ביידיש. השיר נפתח במילים (בתרגום לעברית): "בערו, נרות נשמה / בערו ברוגע כבתנומה". ליבא הצטמררה. השיר היה מוכר עד כאב. הוא החזיר אותה באחת להוריה היקרים, לחברתה דינה ול'סטפן' שלימד אותה את השיר.

היא חזרה במחשבותיה עשרים שנה לאחור, לחנוכה תש"ד (1943), בבית הוריה יוסף ורבקה גוטמן, בעיירה טורנא שבהונגריה. בני המשפחה התכנסו להדלקת נרות חנוכה. ופתאום הבחינו בזוג עיניים מביטות עליהם מהחלון. האיש נראה אסיר נוצרי. מעיניו זלגו דמעות. הוא אמר 'שלום' בפולנית, ואבי המשפחה הזמינו להיכנס פנימה.

להפתעת הנוכחים עבר האורח ליידיש: "שמי סטפן רומק. הוריי נפטרו בעודי בן 12. יהודי טוב, ידיד נאמן של אבי, לקחני לביתו וגידלני באהבה ובמסירות. כשהחלו הרדיפות ביקשתי לגמול טובה למיטיבי ולעווד יהודים, והעברתי אותם לצרפת. נתפסתי, ונשלחתי לעבודות כפייה בהונגריה". האיש הוסיף: "אינני מתחרט על מעשיי. בזכותי ניצלו בני-אדם. אני מאמין שאלוקי ישראל יעזור גם לי בזכות מה שעשית".

ואז הסביר את פשר עמידתו ליד החלון: "הערב קיבלנו חופשה קצרה לרגל החג הנוצרי. כשעברתי ליד ביתכם וראיתי את החנוכיה מאירה, עצרתי. אנא המשיכו לחגוג את חגכם היפה, שמעורר בליבי זיכרונות נפלאים על ימים טובים שהיו ואינם".

בני הבית הקשיבו בהתרגשות לדבריו, שניכר היה כי יצאו מן הלב. הילדים היו נבוכים מעט. סטפן הבחין בכך וניסה להפשיר את האווירה. הוא ביקש קופסת נעליים וגזר אותה למעין קלפים. בהם ביצע תרגילי קסם משעשעים. בתוך כמה דקות נהפך לידיד הילדים.

הוא אף לימד אותם שיר ביידיש על חנוכה. הילדים קלטו מהר את השיר ושרו אותו שוב ושוב עם סטפן. האב הודה לסטפן והזמינו בחום לשוב ולבקר בבית. כשיצא סטפן, הבחינו הילדים שעיני הוריהם לחות מדמעות. כעבור כמה ימים נודע כי האסירים הנוצרים נלקחו למקום אחר. עימם נעלמו עקבותיו של סטפן רומק, חסיד אומות העולם.

ליבא שקעה במחשבות על מה שהתרחש בחנוכה בשנה שלאחריה. המשפחה שולחה לאושוויץ. הוריה של ליבא כבר עלו על קידוש השם, אם כי הדבר טרם נודע לה אז. היא הייתה במחנה העבודה.

כמה ימים לפני חנוכה נפצעה ברגלה. הממונים אישרו לה להחלים מהפציעה במחנה הצוענים. היו שם עוד חברות יהודיות. במיטה שלידה שכבה דינה, נערה יהודיה מפולין. היא הייתה שקועה לחלוטין בסבלה. בדממה שכבה וחיכתה למוות הגואל.

ליבא שרה שירים באוזניה, השמיעה דברי עידוד, ואף סיפרה לה בדיחות. ואולם דינה נותרה אדישה וחסרת תגובה. הערב ירד. ליבא זכרה כי זה הלילה הראשון של חנוכה. היא ביקשה להתנדב בחלוקת תה במחלקה, וכך קיבלה גישה למטבח, ושם השיגה תפוח אדמה.

מהמרפאה לקחה מעט שמן ופיסות צמר גפן. עשתה חור בתפוח האדמה ויצקה פנימה את השמן. מצמר הגפן עשתה פתילה.

היא הדליקה נר ראשון והחלה לפזם את 'מעוז צור'. מפעם לפעם העיפה מבט לעבר דינה, אך זו הוסיפה לשכב בלי נוע. ואז נזכרה ליבא בשיר החנוכה שלמדה מסטפן רומק. היא עצמה את עיניה והחלה לשיר את השיר.

לתדהמתה, שמעה פתאום קול חלוש מצטרף לשירתה. היא פקחה את עיניה וראתה את דינה מביטה לעברה ושרה עימה, מילה במילה.

"מנין את מכירה את השיר הזה?" שאלה דינה, וליבא סיפרה לה על סטפן רומק שביקר בביתה.

דינה פרצה בבכי נסער. "סטפן הוא ארוסי", לחשה. היא התיישבה על המיטה וגילתה לליבא כי האסיר ה'נוצרי' כביכול הוא יהודי ירא שמיים, שאימץ שם של גוי כדי להציל יהודים. דינה לא האמינה שארוסה עדיין חי, והנה ליבא הביאה לה דרישת שלום טריה ממנו.

מאותו רגע התחולל נס חנוכה אמיתי. דינה חזרה לחיים, מצבה השתפר והיא שבה לאיתנה. כעבור זמן שוחררו אסירי המחנות. דינה נפרדה בהתרגשות מליבא, ואמרה שהיא יוצאת לחפש את ארוסה.

הילדה באולם בקוממיות סיימה לשיר. הנוכחים מחאו כפיים. רק ליבא ישבה ובכתה. המורה שראתה את בכייה סברה כי התרגשה משירת הילדה, והציעה לה לפגוש את הוריה.

ליבא ניגשה אל ההורים וכל גופה החל לרעוד. כעבור שנייה נפלה על צווארה של חברתה האהובה דינה, כש'סטפן רומק' עומד לידן ומביט במחזה כאינו מאמין.

[על-פי 'קהילת קודש טורנא וסביבותיה'; 'משפחה']

בברכת התורה

דין ברינה

"לְאֲדָם מְעַרְכֵי לֵב וּמַה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק

מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה נפתלי בן רוזה: סמי בן שמחה: גורג'י בן שמחה רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיאל: דוד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעימה: רוזה בת שמשון מרים בת עזיזה: כתון בת חביבה: אהובה (דייזי) בת טובה חיה בת יוסף: רחל בת חנה: חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה

להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה בנימין בן צילה.

זיווג הגון: זרבה בת אטו:גימי שמואל בן אסתר:נעמה בת אסתר:יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זרבה: עדינה בת שמחה: לאה רחל בת איריס: בתיה בת אסתר

לזרע של קיימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה מיטל בת לולו: ליאת בת ויקטוריה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: עדי בת מזל

לרפואת:

הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א יעקב ישראל בן גלית: אריאל בן אביגיל מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עודד בן הגר: גולן בן דינה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קין בת רבקה אילה לאה בת ציפורה: שושנה בת שדרה רחל בת נארה: רות בת לינה: נורית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תחן יפה

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון מ.47209

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון מ.4741102